

УДК 373.3.091.33:794.5:159.955-053.5

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.12>

Наталія СТЕПАНОВА

кандидат філософських наук, доцент кафедри початкової і спеціальної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бул. Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18000

ORCID: 0000-0002-6842-629X

Бібліографічний опис статті: Степанова, Н. (2025). Кроссенс як засіб розвитку критичного мислення на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 85–90, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.12>

КРОССЕНС ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Стаття присвячена методиці створення та використання в освітньому процесі здобувачів освіти початкової школи кроссенсу – асоціативної візуалізованої головоломки, яка може бути засобом розвитку критичного мислення. Авторка статті звертає увагу, що серед пріоритетних завдань сучасної освіти є формування в здобувачів стійкої мотивації до отримання нових знань, розвиток пізнавального інтересу як рушійної сили процесу пізнання та вироблення системи компетенцій. Все це можливо, якщо навчання буде цікавим, вмотивованим і розвиваючим. Молодший шкільний вік найкраще підходить для реалізації поставлених завдань. Така позиція обґрунтовується не лише віковими особливостями здобувачів початкової школи. Доведено, що від рівня розвитку гнучких умінь, зокрема критичного мислення, залежить саморозвиток і самовдосконалення особи, що дозволяє з дитячого віку свідомо й активно освоювати новий соціальний досвід, навчатися аналізувати, порівнювати, співставляти тощо, накопичуючи власний соціокультурний капітал.

Серед особливих педагогічних переваг кроссенсу авторка називає його універсальність, адже можна використовувати під час викладання будь-якої теми й на будь-якому етапі уроку; креативність, так як його застосування передбачає розвиток критичного чи/та креативного мислення й гуманність, що проявляється в полегшенні процесу навчання та покращенні якості освіти.

У статті наведені практичні кейси як можна використовувати кроссенс на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Враховуючи інтеграцію освітніх ліній, під час обговорення тем здобувачі навчаються знаходити зв'язки між поняттями та явищами, розвивають уміння аргументувати та пояснювати власну думку, заохочується креативність та самостійність.

Авторка приходить до висновку, що використання кроссенсу в освітній діяльності молодших школярів допомагає їм виробити вміння вчитися, тобто формується сукупність універсальних навчальних дій, від характеру та виду яких залежатиме якість освоєння знань, умінь, навичок, ставлень та цінностей, й що важливо, при цьому розвивається критичне мислення кожного здобувача. А ще кроссенс – це поєднання гри, мислення та навчання, яке робить уроки цікавими й ефективними.

Ключові слова: кроссенс, критичне мислення, здобувачі освіти молодшого шкільного віку, пізнавальний інтерес.

Nataliia STEPANOVA

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor at the Department of Primary and Special Education, Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University, Shevchenko Blvd., 81, Cherkasy, Ukraine, 18000

ORCID: 0000-0002-6842-629X

To cite this article: Stepanova, N. (2025). Crosssenses as a means of developing critical thinking in lessons of the integrated course «I explore the world» in elementary school. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 85–90, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.12>

**CROSSSENSE AS A MEANS OF DEVELOPING CRITICAL THINKING
IN LESSONS OF THE INTEGRATED COURSE “I EXPLORE THE WORLD”
IN PRIMARY SCHOOL**

The article is devoted to the methodology of creating and using crosssense in the educational process of primary school learners. Crosssense is an associative visualized puzzle that can serve as a tool for developing critical thinking. The

author emphasizes that among the priority tasks of modern education are the formation of learners' stable motivation to acquire new knowledge, the development of cognitive interest as a driving force of the learning process, and the formation of a system of competencies. All this is possible when learning is engaging, motivating, and developmental. Primary school age is the most suitable period for achieving these goals. This position is justified not only by the age-related characteristics of primary school learners. It has been proven that personal self-development and self-improvement depend on the level of development of soft skills, in particular critical thinking, which enables individuals from an early age to consciously and actively master new social experience, learn to analyze, compare, and correlate phenomena, and accumulate their own sociocultural capital.

Among the specific pedagogical advantages of crosssense, the author highlights its universality, as it can be used when teaching any topic and at any stage of a lesson; its creativity, since its application involves the development of critical and/or creative thinking; and its humanistic nature, which is manifested in simplifying the learning process and improving the quality of education.

The article presents practical cases of how crosssense can be used in lessons of the integrated course «I Explore the World». Taking into account the integration of educational strands, during topic discussions learners learn to identify connections between concepts and phenomena, develop the ability to argue and explain their own opinions, and are encouraged to be creative and independent.

The author concludes that the use of crosssense in the educational activities of primary school learners helps them develop the ability to learn, that is, a set of universal learning actions is formed, the nature and type of which determine the quality of mastering knowledge, skills, abilities, attitudes, and values. Importantly, at the same time, the critical thinking of each learner is developed. Moreover, crosssense is a combination of play, thinking, and learning that makes lessons engaging and effective.

Key words: crosssense, critical thinking, primary school learners, cognitive interest.

Актуальність проблеми. Швидкозмінний світ створює як перспективи для розвитку особистості, так і виклики. Це стосується різних сфер життєдіяльності, зокрема й освіти. Власне освіта сьогодні має фокусуватися не лише на знаннях, а й на вміннях, цінностях, ставленнях, для того, щоб відповідати запитам людини в реальному житті, й головне, створювати основу для майбутнього.

Із прийняттям у вітчизняну практику освітнього процесу концепції «Нова українська школа» (2016) дещо змінилися підходи й змістилися педагогічні акценти – відбувається постійний перехід від традиційності в навчанні до розвитку компетентностей, в основі якого закладена інтеграція ігрової, діяльнісної, особистісно орієнтованої та ін. технологій навчання (Концепція «Нова українська школа», 2016).

Першою ланкою, у якій відбулися зміни, стала початкова школа. Й насправді майже через 10 років практичних дій ми можемо констатувати зміни:

– здобувачі освіти з їхніми потребами є в центрі педагогічної уваги, й насправді ми можемо говорити про дію таких принципів як гуманність і дитиноцентризм;

– освітнє середовище сприяє навчанню й розвитку здобувачів, вони активні учасники освітніх дій, а не пасивні спостерігачі. Навчання проходить у різноманітних форматах: іграх, проєктах, активних діяльностях;

– у практиці викладання присутня міжпредметна інтеграція, а багато тем викладається через навчання на реальних життєвих ситуаціях.

Проте залишається «відкритими» питання: як в умовах сучасної інфомедійності й цифровізації навчання зробити цікавим, розвивальним для кожної дитини, враховуючи інформаційний бум, інклюзивність, демократичний та суб'єкт-суб'єктивний стилі взаємодії? Під час переходу від знанневої бази до розвитку умінь та навичок, формування соціального досвіду й цінностей, на яких вміннях потрібно акцентувати увагу, щоб бути гнучким і відкритим до змін?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Друге десятиліття ХХІ століття в організації освітнього процесу та дидактиці початкової школи характеризується активним пошуком інноваційних підходів, стратегій, методик для використання їх у практиці. В наукових розвідках багатьох дослідників знаходимо думки, які фокусуються на впровадженні принципу дитиноцентризму, як «невід'ємної частини особистісно орієнтованої моделі навчання» (Ткаченко В.В., Дронь Т.О., 2021). Ця ж ідея прослідковується й у інших авторів, які доводять, що дитиноцентризм, який виступає у якості основного тренду реформування сучасної початкової освіти, має «поєднуватися з підготовкою дитини до вирішення конкретних, реальних життєвих задач та оволодіння освітніми компетенціями» (Качмар О., Макаренко Я., Мірошніченко Т.,

2022). Ми суголосні з такими думками, адже для гармонійного розвитку особистості надзвичайно важливими є всі складники компетентності: знання, навички й уміння, досвід, цінності й ставлення.

У контексті трансформацій української освіти актуальності набувають і питання професійності педагогічних працівників, так як від їх рівня залежить якість надання освітніх послуг, і власне, сам розвиток здобувачів. Саме тому наявність розвинених умінь та навичок, сформованість цінностей і ставлень, серед яких гуманність і моральність є фундаментом, насправді складають основу професійності учителів початкових класів. Окремо виділимо в професійності групу гнучких навичок (soft skills), яка сьогодні набуває особливого пріоритету. За переконаннями О. Білоус ці навички «не лише визначають рівень педагогічної компетентності, але й безпосередньо впливають на успішність учнів, емоційний клімат у класі та якість освітнього середовища» (Білоус О., 2025, с. 157).

Ми долучаємося до думки дослідників, які вважають, що кожна з гнучких навичок є унікально потрібною в педагогічній практиці, адже дозволяє учителю /-ці розвивати своїх вихованців, на практиці застосовувати теоретичні знання й долати труднощі чи уникати помилок (Надурак В., 2022, с. 143). Але серед великої кількості практичних порад «що й як» доречно використовувати в освітньому процесі початкової школи, можна потрапити в інформаційну яму, де присутні кон'юнктурні ідеї, здатні на підміну чи заміну справжніх методик. У пошуках «інноваційності», «яскравості», «новизни» багато хто з авторів вдається до методичної плутанини з вихолощенням суті проблеми. Саме тому, ми вважаємо, що однією з важливих гнучких навичок, яка має бути розвиненою як у педагогів, так і здобувачів освіти, є критичне мислення.

Критичне мислення, як гнучка навичка, не може бути сформована ні за одну, ні за кілька вправ. Цей висновок має підтвердження в багатьох авторів, в тому числі й наші власні дослідження є цьому підтвердженням (Терно С.О., 2016, с. 312; Степанова Н.М., 2025, с. 619). Безумовно, багаті науково-практичні напрацювання в сфері дидактики початкової школи й розвитку гнучких навичок є важливими й зна-

ходять широке використання в освітньому процесі. Але, зрештою, залишаються відкритими питання підбору таких методик і практик саме в початковій школі, які б інтегрували знаннєву базу, розвивали уміння та навички здобувачів молодшого шкільного віку, формували їх цінності й ставлення, збагачуючи соціальний досвід і при цьому, навчання було цікавим, пізнавальним і творчим.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та практично довести ефективність використання кроссенсу як інноваційного дидактичного засобу розвитку критичного мислення учнів початкової школи на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», визначити переваги в його застосуванні та окреслити можливості впровадження цієї методики в освітній процес Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітній процес для молодших школярів має ґрунтуватися на принципах дитиноцентризму, гуманності, партнерства, й вони є незмінними ні у відношенні до часу, ні статі, соціальних ролей чи віку здобувачів. Проте зважаючи на розвиток компетентностей, сьогодні додаються не менш важливі, як от інтегрованість, розвиток гнучких навичок, цифровізація, інклюзивність. Проте, на нашу думку, універсальністю може відізнатися розвиток гнучких навичок, серед яких кожна навичка чи уміння є базисною для гармонійного розвитку особистості.

Ми притримуємося думки багатьох дослідників, що молодший шкільний вік є тим періодом дитячого розвитку, який характеризується інтенсивним формуванням пізнавальних процесів, становленням навчальної діяльності як провідної, розвитком уваги, ставлення, уваги, пам'яті, мислення, а також закладанням основ особистісного зростання й критичного осмислення навколишнього світу (Литвин І., Зорочкіна Т., Шпак В., 2024, с. 351). Всі ці зміни генерують ідеї, що мають цінність для самої людини й становлення її як особистості, й уникнути розвитку гнучких навичок практично неможливо.

У молодшому шкільному віці ми навчаємо дітей комунікувати, аргументовано відстоюючи власну точку зору, домовлятися, переконувати; бути уважними слухачами; вміти керувати своїми емоціями й розпізнавати їх у співрозмовника; працювати в команді, відповідати

за результат, робити висновки й що не менш важливо, закладаємо початки критичного мислення. Це не повний перелік гнучких навичок, які так важливо розвивати з дитячого віку.

Серед багатьох гнучких навичок у полі нашого наукового інтересу є критичне мислення. Навичка надзвичайно важлива, проте її трактування до сьогодні викликає наукові дискусії. Враховуючи думки відомих дослідників у цій темі Е. Гласера (Edvard Glaser), А. Фішера (Alex Fisher), Д. Халперн (Diana Halpern), В. Надурака, С. Терна та ін., приходимо до висновку, що критичне мислення є таким видом мислення, який ґрунтується на раціональному (розумному) сприйнятті інформації та її обробці: підборі аргументів, розмірковуванні, припущенні, судженнях, здатності робити висновки та ін. (Степанова Н.М., 2025, с. 621). Воно включає в себе погляд на знайомі речі «свіжим оком», розгляд проблем із відкритим розумом, встановлення зав'язків, навчання на помилках та використання уяви й фантазії для дослідження нових можливостей.

Наші емпіричні дослідження дають підстави зробити ще один важливий висновок: елементи критичного мислення вже доречно розвивати в дітей у віці 6-9 років. Це, звичайно, дещо вносить уточнення до теорії когнітивного розвитку швейцарського психолога Ж. Піаже, який через канву інтелектуального розвитку доводив взаємозалежність суджень і дій (на прикладі моралі), проте не суперечить (Лохвицька Л.В., 2015, с. 197). Спілкуючись із дітьми, вчений вивчає типи їхнього мислення й визначає, що до 7-ми років у них переважає егоцентризм, якому притаманні реалістичність, дотримання норм і правил, які подаються дорослими. А вже з 7-ми років починає зароджуватися моральний релятивізм або етика співробітництва – діти навчаються розуміти, що не всі норми варто сприймати як догми чи абсолютні істини, є такі обставини, які навіть усталені правила можуть змінювати під дією певних домовленостей чи ситуацій. Ми можемо сьогодні довести, що враховуючи стрімкий розвиток інформативності та цифровізацію суспільства, вікові рамки, зазначені в теорії Ж. Піаже дещо змінюються: й зародження релятивізму можна спостерігати в дітей уже із 5-6 років.

Таким чином, навчати здобувачів освіти елементам аналізу, порівняння, класифікації, розмірковувати, підбираючи аргументи та ін., що

й є основою розвитку критичного мислення, доречно вже із старшого дошкільного віку й продовжувати в молодшому шкільному.

Без перебільшення можна сказати, що для досягнення ефективності в освітньому процесі навчання має ґрунтуватися на пізнавальності й цікавості, іншими словами потрібно в здобувачів постійно «розпалювати допитливість» (Reboot elevating critical thinking, 2025). Прикладом для цього можна скористатися інноваційною головоломкою – кроссенсом.

Методика кроссенсу є досить новою в педагогічній практиці й її можна віднести до технології критичного мислення. Наведемо пояснення:

– *щодо назви*. Термін «кроссенс» походить із англійської й означає перетин («cross») понять або сенсів («sens»), тобто ми не просто описуємо зображене, а намагаємося знайти те, що об'єднує всі зображення;

– *щодо форми*. Кроссенс є інформаційно-візуальною головоломкою, яка складена в вигляді асоціативного ланцюжку з 9 зображень, які поєднані між собою. Асоціації можуть бути різними й не містити однієї відповіді. Саме в варіативності розгадування головоломки є її цікавість;

– *щодо змісту*. Зображення в кроссенсі подані в певній послідовності, зв'язок може бути як поверхневим, так і глибшим, наприклад за змістом. У розгадуванні кроссенсу важко допустити помилку, проте важливою умовою в розгадуванні головоломки є те, що всі зображення мають бути об'єднані в єдине ціле й вісім із них мають мати зв'язок із дев'ятим, центральним (або як закінчення) (див. Рис. 1).

Здобувачів освіти молодшого шкільного віку, як і будь-якій іншій вправі, потрібно навчити кроссенсу. Тут важлива місія на самому педагогові: пояснити, показати, спробувати на практиці, закріпити. «Освітнім полем» для такої вправи як найкраще підійдуть теми з інтегрованого курсу «Я досліджую світ», адже цей предмет об'єднує теми з різних галузей: громадянської, соціальної, здоров'язбережувальної, історичної та ін. Здобувачі, граючись, можуть розвивати надзвичайно важливі навички: відбирати факти, підбирати аргументи, проводити міні-дослідження, логічно, креативно, критично мислити тощо. Окрім цього, розгадування головоломки приносить успіх, а з ним

1	2	3
8	9	4
7	6	5

Варіант 1

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Варіант 2

Рис. 1. Приклади побудови кроссенсу

віру й упевненість у власних силах, задоволення від отриманого результату.

Розв'язуючи головоломку, здобувачі навчаються лаконічно, точно, аргументовано відповідати, що є однією з важливих умов побудови діалогу. Обговорюючи різні варіанти вирішення кроссенсу, вони навчаються розуміти, що одне й теж зображення може мати різні пояснення й це не помилка, а варіативність (тобто інше – це не гірше, просто різне). Це є дуже важливим умінням для того, щоб в майбутньому розуміти: що таке плюралізм думок, багатогранність, різнобічність, ідейна строкатість тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у висновку зазначимо, що кроссенс є ефективним інноваційним дидактичним засобом розвитку критичного мислення здобувачів освіти молодшого шкільного віку. Його застосування сприяє активізації пізнавальної діяльності молодших школярів, формуванню вмінь аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аргументувати власну позицію та робити обґрунтовані висновки. Його використання на уроках інтегрова-

ного курсу «Я досліджую світ» є виправданим, адже багатогранність тем, які вивчають здобувачі освіти дозволяє їм розвивати критичне мислення під час освітнього процесу, чим спонукати допитливість та пізнання.

Також ми переконані, що використання кроссенсу підвищує мотивацію до навчання, створює умови для розвитку комунікативних навичок і творчого мислення здобувачів. Ефективність цього прийому значною мірою залежить від педагогічної майстерності вчителя, доцільного добору візуального матеріалу та врахування вікових і психолого-педагогічних особливостей молодших школярів. Отже, кроссенс доцільно розглядати як дієвий засіб реалізації компетентнісного підходу та ідей Нової української школи в освітньому процесі початкової школи.

Щодо перспектив подальших наукових розвідок, то вбачаємо їх у адаптації цього прийому до умов цифрового освітнього середовища й напрацювання бази дидактичних матеріалів для використання в освітньому процесі молодших школярів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоус О. Особливості розвитку м'яких навичок у вчителів початкової школи: результати емпіричного дослідження. *Журнал кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2025. № 1 (11). С. 155–172. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0010](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0010)
2. Качмар О., Макаренко Я., Мірошніченко Т. Аналіз сучасних тенденцій організації навчального процесу у початковій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 58. Т. 1. С. 329–334. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-1-51>
3. Концепція «Нова українська школа» (2016). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Лохвицька Л. В. Базові теорії морального розвитку особистості у зарубіжній психології. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2015. Вип. 1 (46). С. 196–204.

5. Литвин І., Зорочкіна Т., Шпак В. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 4 (138). С. 346–356.
6. Reboot elevating critical thinking (2025). URL: <https://reboot-foundation.org/teaching-critical-thinking/>
7. Надурак В. Критичне мислення: поняття та практика. *Філософія освіти*. 2022. № 28 (2). С. 129–147. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-7>
8. Степанова Н.М. Критичне мислення як одна з навичок освіти для сталого розвитку. Theoretical and applied aspects of sustainable development of Ukrainian regions : scientific monograph. Volume 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. 668 p. С. 607-620. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-25>
9. Терно С.О. Критичне мислення: динаміка та сфера застосування. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2016. Вип. 46. С. 310–315. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2016_46_58
10. Ткаченко В.В., Дронь Т.О. Інноваційні підходи до організації освітнього процесу в початковій школі в контексті НУШ. *Освітня аналітика України*. 2021. № 2 (13). С. 117–127. http://nbuv.gov.ua/UJRN/educanalukr_2021_2_11

REFERENCES:

1. Bilous, O. (2025). Osoblyvosti rozvytku miakykh navychok u vchyteliv pochatkovoї shkoly: rezultaty empirychnoho doslidzhennia [Features of the development of soft skills in primary school teachers: results of an empirical study]. *Zhurnal kafedry YuNESKO «Profesiina osvita protiahom zhyttia u XXI stolitti»* [UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century], 1(11), 155–172. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0010](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0010) [in Ukrainian].
2. Kachmar, O., Makarenko, Ya. & Mirosnichenko, T. (2022). Analiz suchasnykh tendentsii orhanizatsii navchalnoho protsesu u pochatkovii shkoli [Analysis of modern trends in the organization of the educational process in primary school]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues of the humanities], 58 (1), 329–334. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-1-51> [in Ukrainian].
3. Kontsepsiia «Nova ukrainska shkola» (2016) [The concept of the «New Ukrainian School»] URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
4. Lokhvytska, L. V. (2015). Bazovi teorii moralnoho rozvytku osobystosti u zarubizhnii psykholohii [Basic theories of moral development of personality in foreign psychology]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 12: Psykholohichni nauky* [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 12: Psychological sciences], 1 (46), 196–204 [in Ukrainian].
5. Lytvyn, I., Zorochkina, T. & Shpak, V. (2024). Psykholohichni osoblyvosti ditei molodshoho shkilnoho viku [Psychological characteristics of children of primary school age]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], 4 (138), 346–356 [in Ukrainian].
6. Reboot elevating critical thinking (2025). URL: <https://reboot-foundation.org/teaching-critical-thinking/>
7. Nadurak, V. (2022). Krytychne myslennia: poniattia ta praktyka [Critical thinking: concept and practice]. *Filosofia osvity* [Philosophy of education], 28 (2), 129–147. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-7>
8. Stepanova, N.M. (2025). Krytychne myslennia yak odna z navychok osvity dlia staloho rozvytku [Critical thinking as one of the skills of education for sustainable development]. Theoretical and applied aspects of sustainable development of Ukrainian regions : scientific monograph. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 607-620. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-25>
9. Terno, S. O. (2016). Krytychne myslennia: dynamika ta sfera zastosuvannia [Critical thinking: dynamics and scope of application]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu* [Scientific works of the Faculty of History of Zaporizhia National University], 46, 310–315. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2016_46_58
10. Tkachenko, V.V. & Dron, T.O. (2021). Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii osvithnoho protsesu v pochatkovii shkoli v konteksti NUSh [Innovative approaches to organizing the educational process in primary school in the context of the National School of Education]. *Osvitnia analityka Ukrainy* [Educational Analytics of Ukraine], 2 (13), 117–127. http://nbuv.gov.ua/UJRN/educanalukr_2021_2_11 [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.11.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.12.2025
 Дата публікації: 30.12.2025